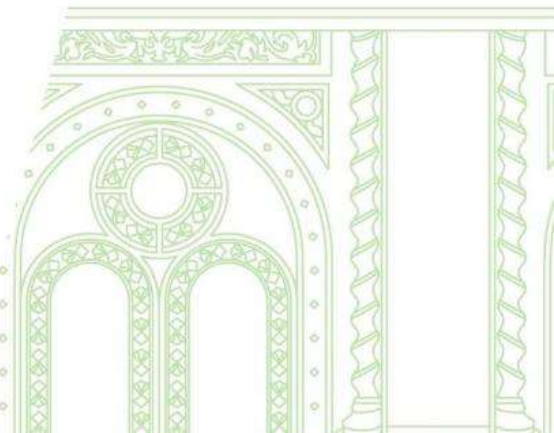

Національний
банк України

Ліцензування небанківського фінансового сектору: актуальні проблеми та майбутнє регулювання

Департамент ліцензування
Національного банку України
15 жовтня 2020 року

Страховий ринок у цифрах

**Страхові компанії у
Державному реєстрі фінансових
установ – 215***

- Non-life: **183**
- Life: **19**
- Без ліцензій: **13**

*10 компаній знаходиться на території ООС та АР
Крим

**Страхові та перестрахові
брокери-нерезиденти – 20**

**Особи, які можуть займатися
актуарними розрахунками – 38**

Аварійні комісари – 287

**Страхові та перестрахові
брокери у Державному
реєстрі страхових та
перестрахових брокерів
– 64**

**Посередники, які повідомили
про намір здійснення
посередницької діяльності з
укладення договорів
страхування/перестрахування
зі страховиками-
нерезидентами – 3**

Ринок кредитних спілок у цифрах

Кількість кредитних спілок у
Державному реєстрі
фінансових установ –
327*

*З них **85** знаходиться в ООС та
АР Крим (26%)

254 – кредитні спілки мають
діючі ліцензії

73 – кредитні спілки без
будь-яких діючих ліцензій

З **254** кредитних спілок:

179 – мають ліцензії на
кредитування та залучення
коштів

75 – мають ліцензію лише
на один вид фінансової
послуги

Ринок фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів у цифрах

**Фінансові компанії у
Державному реєстрі
фінансових установ – 1025**

Майже кожна 3-тя фінансова
компанія з 1025 має всі 4
ліцензії*.

*позики, факторинг, лізинг, гарантії

**Ломбарди у Державному
реєстрі фінансових установ –
304**

**Лізингодавці у Реєстрі осіб,
які не є фінансовими
установами, але мають право
надавати фінансові послуги –
145**

Результати роботи Департаменту ліцензування на страховому ринку за період з 01.07.2020 по 28.09.2020 року

З 01.07.2020 до 28.09.2020 Національним банком розглянуто **314** пакетів документів з яких:

- відмовлено у видачі ліцензій на здійснення страхової діяльності – **2** компанії
- анульовано ліцензій за ініціативою страхових компаній – **7** компаній
- переоформлено свідоцтв про реєстрацію фінансової установи – **5** компаній
- переоформлено свідоцтв про внесення до реєстру страхових та перестрахових брокерів – **2** брокери
- погоджено набуття або збільшення істотної участі у страхових компаніях – **2** заявники
- зареєстровано змін та/або нових редакцій правил добровільного страхування – **21** правила
- визнано небанківських фінансових груп за ініціативою заявника – **1** група
- припинено визнання небанківських фінансових груп за ініціативою заявника – **1** група
- внесено до реєстру страхових та перестрахових брокерів – **1** брокер
- проведено реєстраційних дій (зміни до раніше наданої інформації, відокремлені підрозділи тощо), надано відповідей на листи, запити – **272** реєстраційні дії/відповіді на запити

Окрім того, Департаментом ліцензування прийнято участь у складі екзаменаційних комісій щодо складання іспитів про проходження навчання:

- аварійними комісарами – **8** осіб
- керівниками страхових компаній – **9** осіб
- головними бухгалтерами – **7** осіб
- страховими (перестраховими) брокерами – **4** особи

Результати роботи Департаменту ліцензування на ринку кредитних спілок за період з 01.07.2020 по 28.09.2020 року

З 01.07.2020 до 29.09.2020 Національний банк розглянув **196** пакетів документів щодо кредитних спілок, з яких:

- видача ліцензії – **1**
- анулювання ліцензії за ініціативою кредитної спілки – **5**
- переоформлення свідоцтва про реєстрацію фінансової установи – **3**
- виключення кредитної спілки з Державного реєстру фінансових установ за ініціативою кредитної спілки – **2**
- зміни до інформації, яка міститься в Державному реєстрі фінансових установ – **55**
- зміни до документів, які подавалися для включення кредитної спілки до Державного реєстру фінансових установ – **130**

Результати роботи Департаменту ліцензування на ринку фінансових компаній, лізингодавців та ломбардівкредитних спілок за період з 01.07.2020 по 28.09.2020 року

1 юридичну особу внесено до ДРФУ
1 юридичну особу внесено до Реєстру лізингодавців

16 фінансових установ виключено з ДРФУ*
4 юридичні особи виключено з Реєстру лізингодавців*
* за зверненнями компаній

4 юридичним особам відмовлено у внесенні до ДРФУ

10 фінансовим установам видано ліцензії на надання фінансових послуг

у **18** фінансових компаній анульовано усі ліцензії**
у **14** фінансових компаній анульовану одну з виданих ліцензій** (надання гарантій та поручительств)
** за зверненнями компаній

5 юридичним особам відмовлено у видачі ліцензій на надання фінансових послуг

погоджено набуття істотної участі **8** особам
призначено довірених осіб у **5** фінансових установах

відмовлено у погодженні набуття істотної участі **24** особам

Проведено інших реєстраційних дій (зміни до раніше наданої інформації, відокремлені підрозділи тощо) – близько **1,500**

Виявлена проблематика за результатами проведеної роботи (1/3)

Ключові групи **“сутнісних” проблемних питань**, які було виявлено за результатами розгляду пакетів документів:

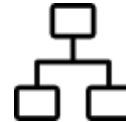
Істотна участь

подання на **погодження набуття істотної участі осіб**, які з високою вірогідністю є **номінальними власниками**

випадки зняття заявниками на істотну участь **грошових коштів** з банківських рахунків **одразу або за декілька днів** після отримання довідки з банку

виявлення фактів **набуття/збільшення істотної участі без погодження** Регулятора

використання інституту **довіrenих осіб як способу уникнення погодження набуття істотної участі**

Структура власності

Непрозорість структур власності

Ліцензування

недотримання ліцензійних вимог при зверненні за отриманням нових ліцензій (в т. ч. вимог щодо дотримання встановлених нормативів)

непоодинокі випадки неякісної підготовки змін до правил страхування (наприклад, технічні помилки, логічні неузгодженості тощо)

Порушення законодавства про захист прав споживачів
Внутрішні правила та примірні договори не відповідають вимогам законодавства
Веб-сайти заявників не відповідають вимогам щодо розміщення на них інформації та документів

Виявлена проблематика за результатами проведеної роботи (2/3)

Ключові групи **“операційних” проблемних питань**, які було виявлено в процесі взаємодії:

Пакети документів

при внесенні змін до ДРФУ в електронних РК зазначаються зміни, які не згадуються у паперовому повідомленні про зміни

інформація, яка розкривається, подається у викривленому вигляді (наприклад, на сайтах компанії зазначають своїх агентів як відокремлені підрозділи, але не вносять їх до ДРФУ та ЄДР тощо)

Подаються неповні пакети (див. наступний слайд)

не використовуються передбачені законодавством типові форми повідомлень, заяв тощо

Строки

недотримуються строки надання пояснень, інформації або документів, які запитує Національний банк в рамках розгляду пакетів документів

порушуються строки внесення змін до ДРФУ, Державного реєстру страхових та перестрахових брокерів, Реєстру лізингодавців

Комунікація

не завжди розміщується, оновлюється на сайтах компаній актуальна інформація щодо себе (наприклад, на сайті оприлюднено застарілі дані про керівників тощо)

унеможлиблюється здійснення комунікації з представниками компаній, відповідальними за подані пакети документів, через відсутність контактних даних

подаються документи через неналежні канали зв'язку (наприклад, через портал звітності)

Виявлена проблематика за результатами проведеної роботи (3/3)

Типові **недоліки** у пакетах документів:

Погодження набуття істотної участі

У анкеті заявника-фізичної особи, зокрема не зазначають трудову діяльність заявника за останні **5 років**, відносин власності з **усіма** юридичними особами та іншими фінансовими установами, **строків оплати**.

На схематичному зображенні ланцюга володіння істотною участю не зазначають взаємозв'язки, які виникають у **заявника та особи, яка продає або передає заявнику** право власності на акції (частку статутного капіталу) певної юридичної особи.

Заявники–КУА мають подавати підтверджену суб'єктом аудиторської діяльності довідку про **відповідність фінансових нормативів**, встановлених Положенням НКЦПФР №1597, а також **дотримання таких вимог після придбання акцій** (часток) у фінансовій установі.

Призначення довірених осіб

Надання пропозицій щодо однієї довіреної особи, якій передається право брати участь у голосуванні (необхідно не менше двох осіб щодо кожного власника істотної участі).

Внесення до реєстрів та надання ліцензій

Невідповідність керівників фінансової установи професійним вимогам (відсутність необхідного стажу роботи, не пройдено підвищення кваліфікації)

Зворотній зв'язок та рекомендації за результатами виявленої проблематики (1/3)

1. Національний банк просить дотримуватись передбачених законодавством **строків** щодо подання документів
2. Просимо приділяти увагу **якості підготовки документів** та урахувати передбачені законодавством вимоги щодо їх форми та комплектності
3. Отримання ліцензій, розширення діяльності страхової компанії шляхом отримання нових ліцензій є можливим лише за умови **відповідності встановленим ліцензійним вимогам**
4. Національний банк не відмовляє у здійсненні реєстраційних дій з “формальних підстав”. Однак, **просимо звертати увагу на якість підготовки таких документів**. Для оптимізації часу на розгляд нових редакцій, змін до правил надання фінансових послуг просимо надавати порівняльну таблицю та відповідні зміни у форматі Word
5. Виявлено випадки, що **не всі документи було передано від Нацкомфінпослуг як такі, по яким не було прийнято рішення**. Якщо ви не отримуєте відповідь Національного банку протягом тривалого часу, просимо уточнювати статус розгляду пакета документів через наявні канали зв'язку

Зворотній зв'язок та рекомендації за результатами виявленої проблематики (2/3)

---

5. При погодженні набуття істотної участі просимо звертати увагу на **необхідність погодження реальних власників**. Національний банк володіє достатніми експертизою та інструментарієм щодо перевірки таких осіб на предмет їх номінальності
6. Національний банк розуміє, що строки розгляду деяких пакетів документів можуть бути більші ніж у попереднього регулятора. Пришвидшення розгляду пакетів залежить від **якості оформлення пакетів документів** (комплектність та заповнення всіх необхідних граф та реквізитів)
7. Просимо **слідкувати за прес релізами та інформаційними повідомленнями**, які Національний банк публікує на власному веб-сайті та у соціальних мережах
8. Враховуючи епідеміологічну ситуацію в Україні, Національний банк закликає учасників ринку подавати документи до Національного банку не лише у паперовій формі, **але також у вигляді електронних копій (PDF) на цифрових носіях** (флешка або CD/DVD-диск), що дозволить пришвидшити процедуру розгляду документів

Зворотній зв'язок та рекомендації за результатами виявленої проблематики (3/3)

---

9. Якщо інформація у вашій реєстраційній картці у КІС НБУ застаріла, ми наполегливо рекомендуємо **оновити таку інформацію шляхом подання**
    - i. **нової реєстраційної картки**
    - ii. **відповідних підтверджуючих документів** у встановленому порядку
  10. Оскільки Національний банк прагне **поліпшити взаємодію із лізингодавцями**, активно доопрацьовується КІС, щоб повноцінно запустити Реєстр лізингодавців безпосередньо у КІС та **налагодити подання лізингодавцями реєстраційних карток через КІС**.
  11. Рекомендуємо лізингодавцям перевірити інформацію про себе у КІС, і у разі виявлення розбіжностей подавати реєстраційні картки не лише у загальному порядку, а і через КІС, що дозволить Національному банку оновити інформацію не тільки у Реєстрі лізингодавців, але і у КІС.
-

Канали комунікацій з Національним банком

Організація зустрічей з питань ліцензування

- У випадку необхідності організації **зустрічі з представниками Національного банку**, що викликана неоднозначністю правового регулювання, неврегульованістю питання, тощо, рекомендуємо скористатися формою зворотного зв'язку, розміщеною на вебсайті НБУ в розділі "Нагляд"

Запитати про ліцензування

Фінансові компанії та інші учасники ринку

Причина звернення

Технічні питання щодо роботи з КІС

- Запити **стосовно проблем та особливостей роботи з КІС НБУ** необхідно надсилати на поштову скриньку: Kis.support@bank.gov.ua
- Такі запити мають обов'язково містити, зокрема:
  - реквізити заявника;
  - детальний опис ситуації та проблем (рекомендуємо додавати скріншоти)

Інші категорії запитів

- **Інші письмові запити щодо ліцензування та реєстрації** можна надсилати на електронну скриньку Національного банку nbu@bank.gov.ua
- Або у паперовій формі шляхом:
  - надсилання засобами поштового зв'язку на адресу: 01601, м. Київ, вул. Інститутська, 9

Нормотворча діяльність. Майбутні плани

Національний банк оприлюднив для громадського обговорення проєкт "Положення про вимоги до структури власності надавачів фінансових послуг" (далі – Положення).

- Після затвердження Положення у фінансових компаній буде достатньо часу для приведення своїх структур власності у відповідність до вимог Положення
- Національний банк рекомендує фінансовим компаніям ознайомитися з Положенням завчасно, що дозволить краще зрозуміти вимоги Регулятора та розпочати адаптацію до майбутніх змін

Національний банк завершує розробку проєкту майбутніх Ліцензійних умов та згодом оприлюднить відповідний проєкт для громадського обговорення.

- Серед іншого, Національний банк планує запропонувати учасникам ринку спрощений механізм "легалізації" непогоджених раніше власників істотної участі фінансових установ, зокрема, обмежившись перевіркою ділової репутації відповідних осіб та спрощеною перевіркою їх фінансового стану

Ключові аспекти проєкту "Положення про вимоги до структури власності надавачів фінансових послуг"

Прозорість структури власності

Структура власності фінансової компанії має відповідати вимогам щодо прозорості.
Передбачено випадки, коли структура власності надавача фінансових послуг є непрозорою. Передбачено перехідний період для приведення структури власності у відповідність до вимог Положення (5 місяців)

Подання відомостей про структуру власності

Фінансові компанії повинні будуть подавати відомості про структуру власності щороку до 01 лютого станом на 01 січня поточного року, та, у разі змін у структурі власності - протягом 10 робочих днів із дати відповідних змін.

Розкриття відомостей фінансовими компаніями та НБУ

Фінансові компанії мають забезпечити розміщення відомостей про остаточних ключових учасників, відомостей про власників істотної участі та схеми ланцюга володіння на своєму вебсайті.
Окремо, НБУ буде розміщувати таку інформацію на офіційному сайті.

Контроль за дотриманням вимог щодо структури власності

Контроль за дотриманням вимог щодо структури власності буде здійснюватися як з боку НБУ, так і з боку самих фінансових компаній

Майбутнє регулювання в контексті Ліцензійних умов

Істотна участь

НБУ будуть запроваджені інструменти для забезпечення прозорості структури власності ФУ*, зокрема погодження набуття істотної участі на етапі реєстрації ФУ, визнання особи такою, що здійснює вирішальний вплив та потребує погодження та ін.

Фінансовий стан

Фінансовий стан ФУ має бути достатнім для реалізації бізнес-плану. Планується визначення критеріїв оцінки фінансового стану ФУ та майнового стану її власників з відповідною методикою розрахунку.

Ділова репутація

НБУ буде посилено вимоги до ділової репутації ФУ та їх власників. Разом з цим, буде встановлено можливість незастосування ознак відсутності бездоганної ділової репутації в окремих випадках.

Система управління

Планується запровадження вимог до системи управління ФУ, зокрема порядок призначення на посади керівників та їх погодження, вимоги щодо суміщення посад та запобігання конфлікту інтересів.